

Рецензия

от д-р Пламен Радев, професор в ПУ “Паисий Хилендарски” на дисертационния труд на гл. ас. Начко Братанов Братанов за присъждане на образователна и научна степен “доктор” в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.2. Педагогика, докторска програма по „Теория на възпитанието и дидактика”.

Тема на дисертацията: “Глобализацията и управлението на университета в България”.

Научен ръководител: проф. д-р Нели Бояджиева, СУ “Св. Климент Охридски”

1. Общо представяне на процедурата, докторанта и материалите за рецензиране.

Със заповед на Ректора на СУ “Св. Климент Охридски” съм определен за рецензент в заседанието на научното жури за изпълнение на процедурата по защитата на дисертационния труд на гл. ас. Начко Братанов Братанов .

Гл. ас. Начко Братанов е докторант на самостоятелна подготовка към катедра “Социална педагогика и социално дело” във ФНПП на СУ “Св. Климент Охридски”. Завършил е ОКС „магистър”, спец. Философия. От 1978 г. работи като асистент и главен асистент по философия и фирмена култура във ХТМУ, гр. София, секция ХОКО. Представеният комплект материали на хартиен носител е според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилник за приложение на закона за развитие на академичния състав и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ “Св. Климент Охридски” и включва всички необходими документи.

2. Рамка и структура на дисертационния труд.

Дисертационният труд съдържа 171 стр. до ползваните ресурси. Съдържанието включва въведение, три глави, изводи и препоръки, информационен ресурс, както следва: 154 източника, от които 45 източника на български език и 9 интернет страници. Таблиците в текста са 22 и 19 графики. Извън текста е направено приложение с 28 таблици, две анкетни карти и една графика.

3. Актуалност на изследването и дисертационност на темата

Известно е, че науката за управление на образованието е с интегративен характер и обхваща елементи от основополагащи науки в областта на образованието, икономиката, политиката, социологията. От гледна точка на управление на образованието, изследването на всяка област от обширното му научно поле е добре дошла за създаване и допълване на теоретични обобщения и предписания за практиката в посока на различни стратегии, техники и компетентности. От друга страна, темата на дисертацията отговаря на реален проблем на макроиво в управлението на българските университети.

4. Анализ на съдържанието на дисертацията

Във въведението са изложени мотивацията за избора на темата, целта и задачите на изследването, хипотезта на дисертационното изследване, обекта и предмета на изследването, методите за неговото провеждане. Нямам забележки по тяхното дефиниране.

В първа глава „Основни понятия и обективни причини за изследването” усилията на докторанта са насочени към обяснение на различните видове понятия, използвани в текста на изследването и кратка история на появата и развитието на университетите, представена в три периода. Те са изложени в 5 параграфа, като акцентът е поставен върху глобализационните процеси и управлението на университетите

Във втора глава „Политика в управлението на университетите в условия на глобализация” се навлиза в същността на университета и някои негови континентални специфики, формите на управление на университетите, кратко представяне на състоянието на държавните и частните университети у нас и университетската идентичност.

В трета глава „Емпирично социологическо проучване за системата на управление в българските университети” е предоставена информация за предмета, методиката, инструментариума и извадката на емпиричното изследване. В отделни параграфи се извършва анализ на резултатите от изследването, формулирани са основни оценки и препоръки, дават се общи изводи и се препоръчва модел на управление на университета.

В заключението са включени есенциалните характеристики на теоретичната и емпиричната част от изследването. Посочва се, че липсата на идентичност е в пълно противоречие с идеята за пазарно многообразие и съревнование при предлагането на научни и образователни услуги от страна на университетите. Така, според автора се унищожават основните пазарни принципи за конкуренция, дерегулиране на национално равнище, уникалност и пазарна прагматика. Възприема се тезата, че бъдещето на българските университети трябва да бъде насочено към визията на предприемаческия тип университет с развити университетски изследователски центрове, предлагащи и продаващи ноу - хау. Управлението трябва да бъде осигурено от ефективни конкурентни стратегии с прилагане на методите за стратегическо управление в рамките на автономия и при непременното съхраняване на университетската идентичност.

5. Теоретични приноси в дисертационното изследване

Смятам, че в теоретичната част на дисертацията са открити следните постижения на докторанта:

- открояване на точно дефиниран категориален апарат;
- въвеждат се и се тълкуват нови, актуални и съвременни категории – монопол на университетите, конкурентна среда, идентичност на университетите и пр.;

- налице е не само прогресия от общо към частно, но и тълкуване на общото от разностранни позиции, за да не се стига до едностранна деформация на конкретиката;
- навлизане в детайли на описваните и обяснявани дейности и процеси;
- фокусиране върху конкретна технология на управление на университетите;
- посочено е основното противоречие между опасността от монополизирание на образователните пространства от страна на големите университети и необходимостта от пазарно многообразие при предлагането на научни и образователни продукти и услуги;
- предложено е аргументирано решението за това противоречие за запазването на университетската и националната идентичност

6. Практико-приложни приноси в дисертационното изследване:

- проведеното емпирично изследване е представително с възможности за генериране на по-цялостни обобщения;
- основната хипотеза е доказана убедително;
- изведен е модел за управление на университета;
- вижда се, че в миналото, ректорите използваха основно правилата за управление на своя корпоративен мандат, с които се постигаха някои резултати, а днес най-добрите лидери показват, че чувствителността е пътят към изграждането на една силна и адаптивна организация и успехът идва чрез овластяване на другите по отношения решаването на редица задачи, както и с използването на чертите на новата управленска парадигма – автономност, сътрудничество, признаване на несигурността, хората да се не управляват (командват), а да се водят и вдъхновяват.
- препоръки и прогнози, които могат да бъдат използвани, както при изработването на управленски стратегии, така и при стратегическото планиране.

7. Бележки и препоръки

А/. Би било необходимо да се посочи дискусията по някои от обсъжданите въпроси и проява на лични аргументирани съждения.

Б/ Някои от позициите в дизайн на емпиричното изследване е могло да се преместят в увода, напр причините за изследването.

В/ Необходимо е било (от моя гледна точка) да се изведат стратегическите подходи (целева ориентация, процедурно развитие, рационално планиране, процес на промяна, логически инкрементализъм (логика на постепенното нарастване) и от там стратегиите за управление на университетите изобщо – вертикална, хоризонтална, концентрична, на растеж, на поддържане на статуквото, на оцеляване и т.н.

Г/ Имало е възможност да се направи разграничение между управление и мениджмънт на университетите. Стратегическият мениджмънт е система от

няколко концептуално свързани събития: анализ, решения, планиране и действия, за да се осигури основа за поддържане на оптимални управленски практики за по-продължителен период от време. Целта на стратегическия мениджмънт в случая е да се постигне по-добро хармонизиране на университетски политики и стратегическите приоритети. Стратегическият мениджмънт е изкуство и наука за формулирането, изпълнението, мониторинга и оценката на крос-функционални решения, които дават възможност на организацията да постигне целите си за определен период от време.

Д/ Според изискванията на стратегически мениджмънт е необходимо да се покаже не само мисията, визията и целите на университета, но и неговите ценности, които липсват в съответния праграф.

8. Въпроси

Към докторанта имам следния въпрос: коя стратегия спопред ползваните силни и слаби страни е най-печеливша или най-опимална на съвременният етап от развитие на българските университети:

- стратегия “mini – mini” – основава се на слабите страни на организацията и заплахите на средата, като се търси минимизиране на тези два фактора и някакво оцеляване;
- стратегия “mini – max” – основава се на слабости и възможности, като се търси минимизиране на слабите страни и максимизиране на възможностите;
- стратегия “max – mini” – основава се на предимства и заплахи, като се търси максимизиране на силните страни и минимизиране на влиянието на някои фактори от външната среда;
- стратегия “max – max” – основава се на предимства и възможности, като се търси максимизиране на благоприятните възможности на средата и на силните страни на организацията.

9. Обобщение

Научната разработка на автора е със следните характеристики:

- специфична новост, актуалност, важност, значимост за съответната област, относителна пълнота и непротиворечивост;
- налице е определена цялостна концепция;
- използваните език и средства са адекватни за постигане на целите на дисертацията;
- спазен е балансът между теоретична и емпирична части;
- решена е задача и се набелязва подход за решаване на проблем със съществено значение за управление на университетите.
- предложените решения са относително нови и имат евристична стойност;
- тези решения са аргументирани научно и емпирично;
- има препоръки за използване на научните изводи и сведения;

- налице е възможност за практическо приложение на получените научните обобщения и предложените технологии;
- дисертацията е написана еднолично.

10. Автореферат

Авторефератът отговаря на условно приетите изисквания за такъв вид кратко изложение на съдържанието на дисертацията, резултатите от нея, публикациите и приносните моменти. Публикациите са представителни за исканата образователна и научна степен. Приносите отговарят на реалните постижения.

10. Заключение

Смятам, че кандидатът отговаря на условията и реда за присъждане на образователна и научна степен “доктор” по Закона за развитие на академичния състав в Република България, ППЗРАС, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ “Св. Климент Охридски”. След изтъкването на тези и горните аргументи, както и цялостната положителна оценка за извършеното дисертационно изследване, предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен “доктор” на гл ас. Начко Братанов Братанов , за което давам и своя увърдителен вот.

Рецензент:

/проф. дпн Пламен Радев/

